

HISTORISK TIDSKRIFT
(Sweden)

131:3 • 2011

SDhk – En källa också för kvantitativa studier

BO FRANZÉN *Stockholms universitet*

I en recension av en forskningsrapport av undertecknad uttalar sig Birgitta Fritz i kritiska ordalag om möjligheten att utnyttja statistik utifrån den i dag sannolikt mest omfattande databasen om svensk medeltid, Svenskt Diplomatariums huvudkartotek (SDhk). Medeltida brev (även benämnda diplom) på pergament eller papper från, eller med anknytning till, det som skulle bli Sverige utgör med få undantag underlaget till SDhk. Fritz skriver: "Till följd av tillkomst- och traderingshistorien är brevmaterialet mycket ojämnt och *mindre lämpat för statistik*."¹ I en tidigare recension av ett annat arbete i *Historisk tidskrift* formulerar Fritz denna sin ståndpunkt så här: "Men det i databasen [SDhk] nu samlade materialet *bör inte utnyttjas för statistik och liknande*, eftersom det av olika skäl är ojämnt bevarat, beroende främst på hur brevmottagarnas arkiv har traderats under och efter medeltiden."²

Dessa pessimistiska utsagor om SDhk är svepande till karaktären och bortser såväl från hur detta källmaterial är strukturerat som i vilka syften statistiska undersökningar av data i det kan företas. Det kan därför inte hjälpas: en diskussion om möjligheterna att studera förhållanden i det medeltida Sverige utifrån SDhk måste i någon mån bli teknisk, för i tydlighetens namn kräver den en redogörelse för hur denna digra digitala källa för närvarande är strukturerad. Förhoppningsvis kan detta

1. Birgitta Fritz, "[recension av] Bo Franzén, *Emancipation och urbanisering i medeltidens Sverige: trender mot ett mer fritt och rörligt feudalt Sverige cirka 1200–1527* (Stockholm 2009)", *Historisk tidskrift* 130: 3 (2010) s. 533. Min kursivering i brödtexten. Rapporten föreligger också i pdf-format på Internet, <<http://su.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2:278537>> (aktuell 14/4 2011).

2. Birgitta Fritz, "[recension av] Göran Tagesson, *Biskop och stad: aspekter av urbanisering och sociala rum i medeltidens Linköping* (Stockholm 2006)", *Historisk tidskrift* 127: 1 (2007) s. 142. Min kursivering i brödtexten. Citatet också anført i Franzén (2009), s. 22, fotnot 21.

inlägg bidra till vidare kvantitativt inriktad forskning. Parallellt vidrör det grundläggande källkritiska frågor, som vilka data vi där kan respek- tive inte kan finna. Tillika handlar det inte minst om vilka frågor vi där kan respektive inte kan söka svar på.

SDhk gavs år 1999 ut på CD-ROM i samband med högtidlighållandet av Birgitta Fritz pensionering från Riksarkivet. En utvidgad och upp- daterad version kom två år senare, vilken jag i huvudsak använt mig av. Databasen är även tillgänglig via Riksarkivets hemsida och uppdateras kontinuerligt. Den digitala publiceringen av medeltida data 1999 inne- bar en revolutionerande förbättring av förutsättningarna att bedriva samhällsvetenskapligt inriktad forskning om medeltidens Sverige.³ Flera forskare har sedan 1980-talet arbetat med att föra in data i SDhk och Birgitta Fritz var en av huvudaktörerna i denna digitalisering, en insats jag nu har tillfälle att än en gång uttrycka min stora uppskattning för.⁴ Denna CD-ROM möjliggjorde import av data i andra mer effektiva mjukvaror för utsökningar, tillägg, komparationer och beräkningar, i mitt fall på ett mycket effektivt dataspråk som går under förkortningen SQL.⁵

Själva databasen är upplagd som en enda tabell i så kallat FileMaker- format, bestående av 28 kolumner med siffror och text, varav den första, *Brevnummer*, förtecknar den unika siffra som håller samman dataupp- gifterna på respektive rad (post). En rad motsvarar kolumnvis ordnade data från och kring ett identifierat brev; den nuvarande Internetversio- nen innehåller något över 40 000 rader med utvalda data från 1000-talet

3. Tillsammans med latinisten Göran Bäärnhielm har Birgitta Fritz även upprättat en annan, inte minst för ekonomihistoriker, användbar databas. Det rör sig om Sveriges mynt- historia: Magnus Erikssons tid 1319–1363, ett arbete som väl vore värt att nå såväl trycket som Internet i digital form. Se vidare <http://www.medeltid.su.se/Forskning/Sveriges_mynthis- toria.htm> (aktuell 14/4 2011).

4. Bo Franzén, *Folkungatidens monetära system: penningen mellan pest och patriarkat 1254–1370* (Stockholm 2006) s. 28, 31.

5. Det skulle föra för långt att gå in mer detaljerat på de många fördelarna med SQL (Structured Query Language el. ibland Standard Query Language). Det möjliggör dock att långt mer komplexa sökningar kan utföras än vad som är möjligt med de flesta andra mjuk- varor, t. ex. den nuvarande sökmaskinen för SDhk på Riksarkivets hemsida, <<http://www.riksarkivet.se/default.aspx?id=2453&refid=8005>> (aktuell 14/4 2011). Vid import (kopiering) av SDhk till ett SQL-baserat databasprogram kan således nya variabler lätt adderas i befintliga kolumner eller via nyskapade tabeller (se bl.a. Bo Franzén, "En enda bokstav fel: något om prosopografiska relationsdatabaser", i Claes Gejrot, Roger Andersson & Kerstin Abukhanfusa (red.), *Ny väg till medeltidsbrev: från ett medeltidssymposium i Svenska Riksarkivet 26–28 no- vember 1999* (Stockholm 2002).

till reformationen och strax därefter.⁶ Det finns varken möjlighet eller anledning att ta upp samtliga SDhk:s kolumner till behandling, utan här fokuseras i första hand på de fyra som min recenserade rapport mest bygger på, det vill säga *Utfärdandedatum*, *Utfärdandeort*, *Utfärdare* och *Innehåll*. Genomgången begränsas till databasens relevans för mitt eget ämne, ekonomisk historia, därmed förbigående att SDhk även använts, och används, i kvantitativa syften inom andra historiska discipliner.

Utfärdandedatum är en kolumn som i personnummerformat anger det datum då brevet har upprättats. Att överföra en medeltida formulering av aktuell dag till siffror är en vetenskap i sig – bakom SDhk:s 40 000 datum ligger långa kvalificerade forskarmödor förborgade (vilket förstås även gäller de övriga 27 kolumnerna). Vissa dateringar har av forskarna bara kunnat approximeras och man förenklar då i SDhk på olika sätt. Det gäller bland annat brev som inte kunnat bestämmas mer exakt än till ett speciellt decennium, säg 1370-talet, vilket då anges som 13700000. Viktiga korrigeringar av datum och andra uppgifter i de brev som tryckts har förts in i SDhk och säkert kommer framtida forskning att revidera tidigare dateringar av enstaka brev. Det kommer dock inte att förändra dagens trendberäkningar på något synbart sätt, och helheten av det hittillsvarande dateringsarbetet ger ett gediget intryck med avseende på akribi.

Utfärdandeort är förstas en kolumn som i förekommande fall förtecknar det ställe där brevet upprättats. Drygt en fjärdedel av breven saknar ortsangivelse och kring vissa platser råder osäkerhet om exakt geografiskt läge, exempelvis när det är fråga om ett ortnamn med hög frekvens i ett landskap eller när det till och med är vanligt förekommande i fler än ett landskap. Vi möter här den utmaning som informationens växlande kvalitet utgör. Vi skulle rentav kunna tala om en glidande skala från säkra detaljerade belägg till synnerligen osäkra tolkningar. Denna asymmetri i informationen har olika grund. Den kan bero på såväl brister i själva breven som på att den information som där står att finna, eller att på olika sätt rekonstruera, ännu inte har gjorts tillgänglig för oss (via t. ex. studier av sigill, jämförelser med andra brev eller personhistoriska upptäckter).

6. <<http://www.riksarkivet.se/default.aspx?id=2453&refid=8005>> (aktuell 14/4 2011). Övriga kolumner innehåller en mängd andra slags data, bl. a. utifrån förekomsten av sigill och s. k. fastar samt en del arkivhistoriska uppgifter såsom kolumnerna Brocman och Hadorph.

Huvudintrycket av kolumnen *Utfärdandeort* är icke desto mindre att här föreligger en värdefull serie i vilken vi har den tidigare forskningen att tacka för mycket, inte minst för att ha rätt ut felläsningar och andra missförstånd. Innehållskolumnen och andra kolumner bidrar ibland med kompletterande uppgifter kring utfärdandeorten. Uppgifterna i kolumnen *Utfärdandeort* synes således vara av god kvalitet och kan efter bearbetning användas som indicium för spörsmål kring medeltida ekonomi.⁷

Kolumnen *Utfärdare* anger vem eller vilka som upprättat brevet ifråga. Vanligtvis är det fråga om en eller flera fysiska personer, men även organisationer uppträder i denna roll (t.ex. kloster). Här är bortfallet av information inte lika stort som för utfärdandeorterna; bara cirka 7 procent av breven saknar utfärdare angiven enligt SDhk. I början av kolumnen *Innehåll* synes notering av utfärdare utgöra standard. Det kan exemplifieras med ett brev av år 1438 vars regist lyder så här: "Ingeborg Torstensdotter ger, med samtycke av sin 'bonde' Gunnar Nilsson, hustru Agnes och hennes barn två gårdar i Karlaby, vilka gods Jon Karlsson givit Jonas Svenssons fader för lång tjänst." Så långt registren och utfärdarkolumnen i denna rad lyder följaktligen kort och gott "Ingeborg Torstensdotter."⁸

Då ett brev utfärdats av fler än en aktör har även dessa förtecknats i utfärdarkolumnen, med ett litet antal undantag (när dessa t.ex. uppgår till tvåsiffrigt antal). Det är allmänt bekant att medeltiden var ett strängt hierarkiskt och prestigemedvetet samhälle, varför det finns goda skäl att vara uppmärksam på den ordning i vilken utfärdarna av breven räknas upp. Ordningföljden innehåller information om prestige och resursstyrka. Min erfarenhet är här entydig, nämligen att denna kolumn noga speglar den ordning som föreligger i brevtexterna.⁹ Detta öppnar intressanta möjligheter att via klassificering av olika slag av aktörer testa hypoteser om trender under medeltiden.

Däremot utgör ett problem för den som letar efter en specifik individ att utfärdarkolumnen är föga standardiserad. Med andra ord uppträder en och samma person ofta under såväl olika stavning som varierande

7. Franzén (2009) s. 30–33 (för en översikt av orternas geografiska fördelning, se särsk. tabell 2:1, s. 32).

8. SDhk 25000.

9. Franzén (2009) s. 45f.

epitet – ibland nog ett resultat av att upprättarna velat hålla dessa formuleringar nära brevtextern. Det är dock mer en detalj i sammanhanget, ty att upprätta ett fullständigt personindex till hela SDhk – eller begränsat bara till utfärdarkolumnen – vore en mycket omfattande forskningsuppgift. Det är därför förstäligt att resurserna hittills inte räckt för att skapa ett sådant personregister, men det är min övertygelse att en dag kommer så att ske, eftersom en mer detaljerad och strukturerad persondatabas än vad som nu existerar kommer att vara framtida forskning till stor nytta.¹⁰ Avslutningsvis om kolumnen *Utfärdare* gäller, på liknande sätt som i *Utfärdandeort*, att bristerna är av varierande slag, och därmed är dess relevans för forskaren beroende av vilket slag av kunskap vi frågar efter – syftet med vår forskning, med andra ord.

Innehåll är den kolumn som är mest varierad vad gäller data, och kanhända är det bristerna i denna som Fritz mest har i tankarna när hon framför sin kritik mot kvantitativ bearbetning av data i SDhk. Det är nog så att *Innehåll* är den del av databasen som forskare använt, och använder flitigast, och problemen med den kolumnen beror inte bara på att medeltidens människor använde brev i en mångfald syften. Fritz räknar utifrån exemplet år 1369 upp följande genrer: "Kungabrev, dombrev, gåvobrev till kyrkor och kloster, köpebrev, bytesbrev, fastebrev (lagfartshandlingar), pantbrev, testamenten, fullmakter och kvitton".¹¹ Men att de sammandrag – de så kallade registerna – som ligger inlagda i *Innehåll* är asymmetriska vad gäller information beror också på att mer precisa direktiv länge synes ha saknats om vilka uppgifter ett regist förväntades inkludera. Eller med Fritz' ord: "Nämnas bör att registreringen av breven av olika skäl kom att bli inkonsekvent och att den ännu inte heller är avslutad."¹² Uppenbarligen har olika upprättare haft varierande uppfattningar om vad som är väsentligt.

Denna asymmetri manar givetvis till försiktighet vid användandet av *Innehåll* i SDhk för representativitet eller studier av företeelser över tid.

10. Här föreligger ett föredömligt arbete vad gäller en annan medeltida källa än breven, nämligen Erik Noreen & Torsten Wennström (red.), *Arboga stads tänkebok* del IV (Uppsala 1941–1950), vilken av stadshistorikern Sven Ljung försågs med ett personregister av hög kvalitet. Detta register har jag byggt in i relationsdatabasen till min avhandling, *Sturetidens monetära system: pant eller penningar som information i köpstaden Arboga* (Stockholm 1998). Se särsk. kap. 3 i detta arbete, delvis sammanfattat i aktörstabellerna 3:1 och 3:2 s. 77f., 89.

11. Birgitta Fritz, "Medeltidsbrevens och deras vandring genom seklerna", *Arkiv, samhälle och forskning* 1–2 (2004) s. 8.

12. Fritz (2010) s. 533.

I min av Fritz kritiserade studie spelar dock *Innehåll* en underordnad roll; den har mest använts som ett komplement till min excerpering och klassificering av utfärdare och utfärdandeorter. Ett undantag utgör dock det källkritiska test av hela SDhk utifrån denna kolumn som jag företar i slutet av kapitel I, en operation som bland annat kunnat genomföras med hänsyn till iakttagelsen att vissa data är mer jämnt inlagda i *Innehåll* än andra (jämför ovan slutsatser kring *Utfärdandeort* och *Utfärdare*). Frågan ställs där hur stor andel av breven som kan tänkas innehålla data från marknaderna – denna för en ekonomihistoriker så viktiga del av samhällslivet. Beräkningar av andelen rader där *Innehåll* bär på nyckelorden ”köp”, ”sälj”, ”pant”, ”säkerhet” och ”jordbyte”/”jordabyte” antas fånga upp brev med kommersiellt innehåll och resultatet pekar på en dylik representation på lite drygt en tredjedel. Det kanske inte överraskar, men en indelning i perioder 1087–1527 visar på en överraskande kontinuitet i källmaterialet vad gäller andelen brev med relation till handel – den varierar över tid med endast två procent från medelvärdet 35 procent och detta oaktat att denna enormt långa period bar på djupgående förändringar i det samhälle som producerade breven.¹³

För att återvända till den ovan anförda kritiken mot att använda SDhk till ”statistik och liknande” – temat för detta debattinlägg – måste framhållas det självklara i att det inte går att bedriva kvantitativ forskning utan någon idé om varför man upprättar siffror över vissa företeelser. Historikern måste helt enkelt veta vad han eller hon letar efter. Bakom varje seriös tabell eller diagram bör med andra ord en modell föreligga, något slags hypotes som forskaren vill testa riktigheten av.

När det gäller frågor kring den medeltida ekonomin mer specifikt utgör avstånd och andra problem med källorna givetvis svåra hinder, vilket gör att mer generella slutsatser kring denna vilar på den sammantagna bilden som fler än en undersökning kan bidra med. Eller med Janken Myrdals ord, i hans banbrytande syntes om de medeltida pestepidemierna: ”Medeltidsforskning kommer alltid att baseras på spridda källor som måste kombineras till en helhet”.¹⁴ Myrdals studie utgör ett utmärkt exempel på den stora nytta som kvantitativ metodik använd på SDhk

13. Franzén (2009) s. 23 samt tabell 61 s. 63.

14. Janken Myrdal, *Digerdöden, pestvägor och ödeläggelse: ett perspektiv på senmedeltidens Sverige* (Stockholm 2003) s. 12. Min kursivering.

kan ha.¹⁵ Mycket kort kan den överordnande slutsatsen i Myrdals studie sammanfattas så, att hypotesen att det medeltida Sverige inte utgjorde något europeiskt undantag i den långa demografiska kris som följde på digerdödens ankomst vid 1300-talets mitt synes ha mycket som talar för sig.

På besläktat sätt antar jag hypotetiskt att det som skulle bli Sverige i grova drag följde den ekonomiska utveckling som övriga Europa följde, främst dess västra delar. Där finner vi en ordning som senare kommit att kallas feodalism, vilken har tolkats på olika sätt. Som ekonomihistoriker tar jag fasta på den decentraliserade ordning som feodalismen innebar, ty ekonomiskt inriktade historiker har menat sig kunna se ett jämförelsevis friare samhälle än tidigare, och i angränsande, civilisationer.¹⁶ Det medförde från cirka år 1000 tvärs igenom återstoden av medeltiden mer handel, vilken i sin tur ledde till bättre hushållning med begränsade resurser. En av sinnebilderna för den rörelsen mot större individuell frihet var de tusentals nygrundade köpstäderna, en annan det expanderande bergsbruket.

Det är säkert en utmärkt idé – som Fritz föreslår – att anknyta till det stora arkeologiska projektet Medeltidsstaden.¹⁷ Till ett dylikt arbete räckte dock inte projektmedlen, förutom att den värdefulla tabell över medeltida städer jag utgått ifrån i min excerpering kan ses som en utlöpare av detta projekt.¹⁸ Dessutom utgör de samlade data i SDhk utifrån dikotomin stad kontra landsbygd, med flera för ekonomin relevanta variabler, ett lockande källmaterial för en studie på aggregerad nivå. Den var aldrig tänkt att stå ensam utan utgör bara en del av ett större projekt om medeltida ekonomi och regioner, ett så kallat program, vars publikationslista omfattar ytterligare arbeten av fyra kollegor till mig på Ekonomisk-historiska institutionen vid Stockholms universitet.¹⁹

15. Jag tänker då bland annat på Myrdals många analyser i kapitlet med den talande rubriken "Kvantitativ bearbetning av brevmaterialet" i *ibid.*, s. 107–142.

16. Franzén (2009) s. 13–18.

17. Fritz (2010) s. 533.

18. Det rör sig här om att registrera och klassificera (efter landskap) i enlighet med Lars Redins & Kenneth Svenssons översiktliga tabell av medeltida städer i det som i dag är Sverige samt den då östra rikshalvan (Finland). Den tablan ingår i Carin Orrlin (red.), *Medeltidens ABC* (Stockholm 2001) s. 363–367, s. v. "Stad".

19. Detta forskningsprogram (2005–2009) gick under namnet "Marknader och regioner i medeltidens Sverige" och finansierades i huvudsak av Jan Wallanders och Tom Hedelius stiftelse vid Svenska Handelsbanken. Denna debatt i *Historisk tidskrift* har fått mig att på Internet publicera den populära sammanfattning jag författat vid slutrapporteringen åt stif-

Kan vi då något skönja hur denna rörelse mot en mer och mer omfattande kommers såg ut i Sverige? För att testa urbaniseringens förlopp antar jag att i takt med framväxten av fler och större städer kom en ökande andel av breven att utfärdas där. Brevmaterialet är utifrån en dylik frågeställning tillräckligt geografiskt spritt och omfattande för att ett sådant test ska anses vara rimligt. Här bjuder kolumnen *Utfärdandestort* på vissa möjligheter efter bearbetning och uppdateringar. Resultaten bekräftar den tidigare slutsatsen om just 1200-talet som den mest intensiva tiden av urbanisering, men med den intressanta nyanseringen att brev materialet pekar på att det främst var under den sista fjärdedelen av 1200-talet som städerna växte till sig som mest intensivt. Intressant att notera är att denna tydliga trend i breven vid 1200-talets slut utgör en parallell till den intensiva frigivning av ofria i breven som Clara Nevéus visat på. Det är trender mot större frihet och stadsliv som vi känner igen från det övriga feodala Europa, om än med svensk eftersläpning, vilket bekräftar intrycket av en primitiv ekonomi på efterkälken.²⁰

När det gäller människans frihet – som alltså antas ha ökat under västeuropeisk medeltid – utgör en intressant del av denna process kvinnans ställning. Kvinnans frigörelse, emancipation, har på senare tid uppmärksamrats inom ekonomivetenskapen som en progressiv kraft av långt större räckvidd än forskare tidigare antagit – alternativt inte beaktat alls. Självklart ingick de medeltida kvinnorna i andra hierarkier än de som baserades på kön, exempelvis klass eller stånd, och den stora merparten av brev utfärdade av kvinnor härrör förstås från samhällets övre strata, även om brev från ofrälse inte är helt ovanliga.²¹

Som en röd tråd i min forskning har inte bara gått att i möjligaste mån se i vilken utsträckning kvinnors göranden kan skönjas i den reala ekonomin, utan även om där föreligger förändringar över tid. Mannens oinskränkta auktoritet, patriarkatet, synes ha varit den självklara utgångspunkten i praktiskt taget all medeltida ideologi, men praxis följde inte alltid denna bigotta lära. I korthet antas att en hårdnande patriarkal attityd borde reducera den relativa andelen brev med kvinnliga utfärdare

telsen i vilken också övriga publikationer i programmet ifråga förtecknas. Se <<http://www.medeltid.su.se/Nedladdningar/SlutrappportMarknaderochregioner.pdf>> (aktuell 14/4 2011).

20. Franzén (2009) s. 35–38.

21. Se bl.a. Franzén (2006) s. 119–124, som utifrån ett personindex av exceptionell kvalitet (utarbetat av Per-Axel Wiktorsson) över breven 1356–1360 demonstrerar att det går att hitta ofrälse aktörer av båda könen i dessa.

och vice versa, ett inte statistiskt orimligt antagande i ett så relativt omfattande material som ändå SDhk utgör. Det är möjligt, som Fritz frågar sig, att det skulle kunna finnas någon mekanism som automatiskt höjer den relativa andelen kvinnliga brevutfärdare i och med att den totala mängden brev ökar kraftigt under senmedeltiden,²² men jag har svårt att förstå logiken i det antagandet.

Resultatet visar hur som helst på en generell medeltida trend mot att en ökad andel av kvinnor utfärdade brev, även om perioden under ungefär de sena folkungarna kan tolkas som en *backlash*. Vissa europeiska genushistoriker menar att reformationen innebar ett hårdare patriarkat, och frågan är öppen ifall så också skedde i Sverige efter 1527. Men om det visar sig varit fallet i Vasakungarnas Sverige tycks rönen här inte tyda på någon medeltida föregångare, tvärtom.²³ Självfallet, för att återanknyta till Fritz fråga i föregående stycke, är all vår kunskap provisorisk tills någon visar oss på en bättre förklaring. Framtida studier i andra källmaterial kan stödja eller tala mot en dylik hypotes om en medeltida trend av jämförelsevis större kvinnlig frihet.

Avslutningsvis kan konstateras att kring de flesta rön i medeltidsforskning råder stor osäkerhet, åtminstone vid jämförelse med vilken annan senare epok som helst, på grund av de begränsade källorna. Därför kan det som ter sig jämförelsevis litet i studiet av det medeltida samhället visa sig vara mycket i ett större perspektiv. I detta fall rör det sig om den intressanta berättelsen om hur kommers kom att revolutionera produktion och konsumtion (som senmedeltidens bergsbruk, borgerskap och bondestånd är uttryck för). Eller formulerat på annorlunda sätt: Mer exakt hur vann det frivilliga bytet insteg i det tröga, av tvång dominerade medeltida Sverige? Publiceringen av SDhk underlättar kraftigt ekonomisk-historisk forskning kring frågor som denna, inklusive att SDhk i vissa fall kan användas till att testa kvantitativa hypoteser.

Sammanfattning

I detta inlägg har jag diskuterat vissa problem kring användandet av statistiska metoder utifrån en innehållsrik databas, SDhk – metoder som mer än en gång har ifrågasatts i *Historisk tidskrift*. När den första versionen av SDhk publicerades av Riksarkivet 1999 blev enorma mängder

22. Fritz (2010) s. 534, 3:e stycket.

23. Franzén (2009) s. 54f.

information plötslig lätt tillgänglig, och det är ingen överdrift att hävda att SDhk helt enkelt revolutionerade våra möjligheter att genomföra samhällsvetenskapliga undersökningar om medeltidens Sverige. Några exempel har givits på hur den senaste forskningen i svensk ekonomisk historia dragit nytta av kvantitativa förfaringsätt baserade på data från SDhk.

SDhk består av 28 kolumner samlade i en enda tabell som spänner över cirka 40 000 rader, motsvarande lika många brev. En analys av fyra utvalda kolumner visar att informationen är av skiftande beskaffenhet. Denna variation kan liknas vid en glidande skala, från detaljerade, tillförlitliga data till fragmentariska, osäkra uppgifter. Delvis är detta ett resultat av varierande kvalitet i breven, delvis beror det på att datas överföring från brev till databas utförts på ett asymmetriskt sätt. Särskilt tycks denna asymmetri gälla för kolumnen *Innehåll*, om än vissa slag av information även verkar ha skrivits in på ett systematiskt sätt i denna; det gäller främst de olika syftena med breven samt namnen på upprättarna ifråga. Informationen i de andra tre kolumnerna – *Datum*, *Utfärdandeort och Utfärdare* – är inte lika varierande vad gäller data, vilket gör dessa mer pålitliga vid kvantitativa studier.

Forskning kring svenskt medeltida samhällsliv kommer alltid att bygga på ett fragmentariskt och motsträvt underlag. När vi försöker rekonstruera karaktäristika och trender stryker dessa källkritiska svårigheter under nödvändigheten av att kombinera olika typer av källor och metoder. Data ur SDhk kan då vara av betydande värde i studier som baseras på kvantitativ metodik. Det innebär givetvis inte att vilka statistiska beräkningar som helst utifrån SDhk skulle vara fruktbara. Den vetenskapliga nyttan beror helt och hållet på syftet, på de hypoteser som vi som forskare vill testa.